

Sygn. akt VIII GC 290/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Kądziołka

Protokolant: Patrycja Predko

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2013 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Zakładów (...) spółki akcyjnej w R.

przeciwko (...). (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powódki Zakładów (...) spółki akcyjnej w R. na rzecz pozwanej (...). (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwotę 7217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 290/12

Uzasadnienie

Pozwem złożonym w dniu (...) sierpnia 2012 roku powódka Zakłady (...) spółka akcyjna w R. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...). (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwoty 4.120.718,46 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 27 lutego 2009 roku.

Powódka wskazała, że pozwana działając na podstawie stałego upoważnienia do działania w imieniu i na rzecz powódki w charakterze przedstawiciela bezpośredniego dokonała w oddziale celnym w S. zgłoszenia celnego dotyczącego dopuszczenia do wolnego obrotu towaru w postaci magnezji spiekanej pochodzącej z C. R. L. o łącznej wartości celnej w wysokości 1.383.084,94 USD. Dokonane przez pozwaną zgłoszenie zostało jednak uznane za nieprawidłowe, wobec czego decyzją z dnia 3 grudnia 2008 roku Naczelnik Urzędu Celnego w S. dokonał retrospektywnego zaksięgowania kwoty długu celnego w wysokości 2.932.988 zł, stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą prawnie należną, a kwotą należności celnych przewozowych wynikających ze zgłoszenia celnego. Ostatecznie w oparciu o powyższą decyzję wyegzekwowano od powódki łącznie kwotę 3.818.876,80 zł.

Zdaniem powódki na podstawie posiadanych informacji i dokumentów pozwana powinna w sprawie dokonania zgłoszenia magnezji spiekanej zakwestionować możliwość zastosowania przy zgłoszeniu kodu (...), który pozwalał na objęcie dopuszczenia magnezji spiekanej stawką cła równą 0% oraz poinformować powódkę o niemożliwości zastosowania stawki cła 0% i ryzyku wiążącym się z dokonaniem zgłoszenia sprzedaży bezpośredniej magnezji spiekanej w oparciu o wymienioną stawkę. Pozwana powinna także odradzić przyjęcie przez powódkę towaru w postaci magnezji spiekanej od dostawcy - firmy (...) - oraz zaproponować rozwiązanie, które byłoby adekwatne do sytuacji faktycznej, w jakiej znalazła się powódka w kontekście transakcji zawartej z firmą dostawcy, a które jednocześnie

byłoby prawidłowe pod kątem przepisów celnych dotyczących zgłoszeń celnych magnezji i bezpieczne dla interesów majątkowych powódki. Pozwana nie dopełniła jednak swoich obowiązków wskazanych powyżej, a tym samym nie zachowała należytej staranności wymaganej w stosunkach handlowych tego rodzaju.

Na skutek dokonania błędnego zgłoszenia celnego pozwana doprowadziła do powstania szkody w majątku powódki w wysokości 4.120.718,46 zł. Na kwotę tę składają się: należność główna w postaci retrospektywnie zaksięgowanego długu celnego w wysokości 2.932.988 zł, zapłacone odsetki w wysokości 664.119 zł, koszty egzekucji w wysokości 215.097,30 zł, koszty opłat sądowych w wysokości 44.495 zł oraz koszty obsługi prawnej w wysokości 264.019,16 zł.

W ocenie powódki szkoda wyrządzona dokonaniem nieprawidłowego zgłoszenia celnego nastąpiła w dniu 26 lutego 2009 roku. W tym dniu bowiem Dyrektor Izby Celnej w P. wystawił zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego powódki i zakazie dokonywania jakichkolwiek wypłat bez zgody organu egzekucyjnego. Dzień 26 lutego 2009 roku jest więc momentem decydującym zarówno dla powstania szkody, jak i ujawnienia się jej skutku. Tego dnia rachunek bankowy powódki został faktycznie zajęty, a tym samym utraciła ona możliwość dokonywania wypłat w celu prowadzenia swojej działalności.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwana wskazała, że podstawą istniejącego pomiędzy stronami stosunku zobowiązaniowego była umowa spedycji zawarta poprzez przyjęcie oferty spedycyjnej pozwanej z dnia 8 grudnia 2005 roku. Pozwana zaprzeczyła jakoby podstawą łączącej strony umowy w przedmiocie dokonania zgłoszeń celnych w imieniu i na rzecz powódki było stałe upoważnienie celne. Powołując się na art. 803 k.c. pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia. Zdaniem pozwanej zlecenie zostało przez nią wykonane ostatecznie w dniu 4 stycznia 2006 roku, tj. w dniu wysłania do powódki ostatnich wagonów z towarem. Termin przedawnienia roszczenia tym samym zdaniem pozwanej upłynął w dniu 4 stycznia 2007 roku.

W piśmie procesowym z dnia 6 czerwca 2013 roku powódka wskazała, że za alternatywną podstawę prawną żądania dochodzonego pozwem można przyjąć art. 415 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 sierpnia 2004 roku zarząd Zakładów (...) spółki akcyjnej w R. podpisał „Upoważnienie” dla agencji celnej (...) (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. do działania w formie przedstawicielstwa bezpośredniego i podejmowania na rzecz Zakładów (...) czynności związanych z dokonaniem obrotu towarowego z zagranicą.

W upoważnieniu udzielono zgody na dalsze upoważnienie, stosownie do art. 77 ustawy Prawo celne.

dowód: „upoważnienie” z dnia 10.08.2004 r. - karta (...)

Zakłady (...) oraz spółka (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi podjęły stałą współpracę, w ramach której Zakłady (...) zlecały obsługę spedycyjną statków wraz z odprawą celną towarów.

Umowy zawierane były na podstawie składanych ofert.

W spółce (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi na stanowisku kierownika działu spedycji morskich od 1998 roku zatrudniona jest D. K., natomiast na stanowisku spedytora międzynarodowego od 1976 roku zatrudniony jest Z. W..

dowód: zeznania świadka D. K. – karta 678 verte

zeznania świadka Z. W. – karta 677 – 678 verte

przesłuchanie prezesa zarządu powódki J. S. – karta 719-719 verte

przesłuchanie prezesa zarządu pozwanej M. K. – karta 719 verte -720

Zakłady (...) w piśmie z dnia 6 grudnia 2004 roku, na wstępie którego wskazano, że „dotyczy obsługi spedycyjnej towarów w roku 2005”, zwróciły się do spółki (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi o przesłanie oferty cenowej na kompleksową obsługę spedycyjną towarów przez (...). W piśmie zaznaczono, że oferta powinna obejmować koszty: przeładunku w relacji bezpośredniej towarów luzem oraz w big begach, kontroli ważenia przez niezależną firmę kontrolną, pobytu wagonów na stacji załadunku, wystawienia dokumentacji portowo celnej, krycia wagonów na płask i wynajmu opon, krycia wagonów na daszkach i wynajmu opon oraz inne koszty związane z kompleksową obsługą.

dowód: pismo powódki z dnia 06.12.2004 r. - karta 182

W dniu 6 października 2005 roku Zakłady (...) zawarły z firmą (...) z siedzibą w M. (W.) umowę sprzedaży nr (...), której przedmiotem był klinkier magnezjowy (...) (...) w ilości 5000 ton. Wartość towaru ustalono na kwotę 970.000 USD.

W dniu 6 października 2005 roku między tymi stronami zawarta została również umowa sprzedaży nr (...), dotycząca towaru w postaci klinkieru magnezjowego (...) (...) w ilości 1000 ton. Wartość towaru ustalono na kwotę 295.000 USD.

W aneksach do powyższych kontraktów ustalono, że rozliczenie ilościowe nastąpi na podstawie ważenia na oficjalnej wadze w S..

dowód: kontrakty handlowe (...) - (...) i (...) - (...) wraz z aneksami w j. polskim i j. angielskim - karta 183-198

zeznania świadka S. A. – karta 678

W dniu 9 grudnia 2005 roku do Zakładów (...) za pomocą faksu wysłane zostało pismo spółki (...)H. S.S. M.i z dnia 8 grudnia 2005 roku, w którym nawiązując do wcześniejszego spotkania dotyczącego obsługi spedycyjnej 6.500 ton magnezytów (...) spółka ta przedstawiła „zweryfikowaną ofertę” na obsługę samochodową i wagonową wymienionego towaru.

W ofercie wskazano :

- koszty portowe w relacji bezpośredniej - EUR 2,95/tona,

- koszty portowe w relacji pośredniej - EUR 4,35/tona,

zaznaczono, że stawka obejmuje przeładunek, trymerkę i ważenie samochodu, nadzór firmy kontrolnej, krycie na placu towaru plandekami, wystawienie dokumentacji portowo celnej oraz prowizję.

Koszty transportu samochodowego magnezytu luzem w relacji S. - R. oznaczono na PLN 65/tona. Koszty transportu samochodowego (zwrot daszków) w relacji R.–S. oznaczono na PLN 1.850/samochód.

dowód: oferta z dnia 08.12.2005 r. z potwierdzeniem wysłania faksem - karta 175-176

zeznania świadka D. K. – karta 678 verte

Zakłady (...) wysłały do spółki (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi faksem pismo z dnia 12 grudnia 2005 roku, w którym wskazano, że Zakłady (...) zlecają wykonanie czynności portowo - spedycyjnych związanych z odprawą ostateczną w porcie, przeładunkiem oraz wysyłką na adres spółki (...) magnezji spiekanej (...) w ilości około 5.000 ton oraz magnezji spiekanej (...) w ilości około 1.000 ton.

W piśmie zaznaczono, że 2.000 ton magnezji spiekanej (...) należy przeładować na samochody i wysłać na adres spółki (...), pozostałe ilości surowca należy przeładować na wagony i również wysłać na adres spółki (...).

Zaznaczono również, że kontrolę ważenia, tarowania, czystości wagonów/samochodów należy zlecić niezależnej firmie kontrolującej.

Wskazano również, że dostawcą surowców jest firma (...).

W piśmie oznaczone zostały stawki za: przeładunek w relacji statek – wagony + krycie, przeładunek w relacji statek – samochody, za fracht samochodowy S. – R.. Podano również, że koszty transportu kolejowego pokryje Firma (...).

dowód: pismo powódki z dnia 12.12.2005 r. - karta 177

Spółka (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi przystąpiła do wykonania zlecenia. Jedną z czynności objętych zleceniem było wystawienie dokumentacji portowo-celnej oraz dokonanie zgłoszenia celnego. Do czynności tych spółka (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi – jako agencja celna – miała upoważnienie Zakładów (...).

dowód: zeznania świadka D. K. – karta 678 verte

zeznania świadka Z. W. – karta 677 – 678 verte

W dniu 18 grudnia 2005 roku do portu w S. przybył statek m/v S. z towarem, którego dotyczyła umowa Zakładów (...) i spółki (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi, zawarta na warunkach określonych ofercie z dnia 12 grudnia 2005 roku.

fakt niesporny, nadto S. of facts - karta 201

W dniu 19 grudnia 2005 roku spółka (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi złożyła w Urzędzie Celnym w S. pismo oznaczone jako „wniosek” dotyczący: „magnezyt ex mv S.”, adresowany do kierownika Oddziału Celnego (...), w którym wskazała, że prosi o przyjęcie załączonego dokumentu SAD jako zgłoszenia niekompletnego : bez podania wagi i wartości towaru. Dalej wskazała, że w związku z aneksem do kontraktu rozliczenie tonażu następuje na podstawie wagi stwierdzonej w porcie wyładunku. Wobec powyższego nadawca wystawi fakturę korygującą masę i wartość po zakończeniu rozładunku według stanu faktycznego. W chwili obecnej na podstawie posiadanej faktury wliczona została wartość prowizoryczna towaru oraz ciężące na nim należności celne.

Do wniosku załączono dokument SAD, na którym urząd celny zamieścił prezentatę z datą 19 grudnia 2005 roku.

W dokumencie tym wskazano: nadawcę/eksportera: (...) w M., odbiorcę: Zakłady (...), zgłaszającego/przedstawiciela: Zakłady (...) - Z. W.. W polu nr (...) jako kraj wysyłki/eksportu wskazano (...) (C.), w polu nr (...) określającym warunki dostawy wskazano : C. S..

W polu dotyczącym opisu towotu wskazano : magnezja spiekana luzem gat. (...) (5.250.000 kg) i gat. (...) (1.259.760 kg).

Zgłoszenie podpisał agent celny Z. W..

Zgłoszenie zostało zarejestrowane pod numerem ewidencji celnej (...).

fakty niesporne, nadto : „wniosek” z dnia 19.12.2005 r. – fotokopia – karta 25

dokument zgłoszenia SAD – fotokopia – karta 22-24, 616-617

W dniu 9 stycznia 2006 roku spółka (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi wystawiła na rzecz Zakładów (...) fakturę VAT nr (...) na kwotę 99.581,53 zł.

Jako tytuł należności wskazano: usługa spedycyjna w imporcie z C.; magnezja spiekana (...) – 1.256,82 ton luzem, magnezja spiekana (...) – 5.218,16 ton, ex mv S. z 18.12.2005.

Fakturę podpisała D. K., w fakturze dodatkowo zaznaczono, że sprawę prowadzi Z. W..

dowód: faktura VAT nr (...) - karta 178

W dniu 11 stycznia 2006 roku spółka (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi złożyła w Urzędzie Celnym w S. na dokumencie SAD zgłoszenie celne uzupełniające do zgłoszenia celnego niekompletnego SAD nr (...) z dnia 19 grudnia 2005 roku.

W polu dotyczącym opisu towaru wskazano : magnezja spiekana luzem gat. (...) (5.218.160 kg) i gat. (...) (1.256.820 kg).

Zgłoszenie uzupełniające zostało zarejestrowane pod numerem ewidencji celnej (...).

dowód: zgłoszenie uzupełniające z dnia 11.01.2006 r. - karta 26, 618

W piśmie z dnia 28 maja 2007 roku spółka (...).H. S. S. M.i nawiązując do rozmowy telefonicznej w sprawie dokumentacji celnej na magnezyt (...) poinformowała Zakłady (...), że zgodnie z jej upoważnieniem dokonana została odprawa celna towaru. Podstawą odprawy były faktury wystawione przez firmę (...) I.a, dodatkowo dołączono faktury za towar wystawione przez dostawcę (...) na firmę (...) oraz fakturę za fracht morski z C. do S.. Było to konieczne dla potwierdzenia ceny towaru na granicy unijnej dla pierwszego odbiorcy w U. E.. Ponieważ dostawca (...) zobowiązał spółkę (...).H. S. S. M.i do zachowania tajemnicy handlowej, dokumenty wystawione przez stronę (...) nie zostały przekazane Zakładom (...). Poinformowano, że w przypadku zażądania faktur (...) przez urząd celny zostaną one dostarczone bezpośrednio.

dowód: pismo pozwanej z dnia 28.05.2007 r. - karta 125

W dniu 3 grudnia 2008 roku Naczelnik Urzędu Celnego w S., po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego wszczętego z urzędu, na mocy postanowienia Naczelnika Urzędu Celnego w S. z dnia 18 września 2007 roku wobec Zakładów (...) w sprawie importu towaru w postaci magnezji spiekanej dokonanego na podstawie zgłoszenia celnego niekompletnego SAD z dnia 19 grudnia 2005 roku oraz zgłoszenia uzupełniającego z dnia 11 stycznia 2006 roku, uznał zgłoszenia stanowiące jeden niepodzielny akt za nieprawidłowe.

Decyzją nr (...) z dnia 3 grudnia 2008 roku Naczelnik Urzędu Celnego w S. postanowił:

1) zaksięgować retrospektywnie kwotę długu celnego w wysokości 2.932.988 zł wynikającą ze zgłoszenia celnego niekompletnego SAD nr (...) z dnia 19 grudnia 2005 roku, uzupełnionego zgłoszeniem celem uzupełniającym SAD nr (...) z dnia 11 stycznia 2006 roku, na podstawie którego procedurą dopuszczenia do wolnego obrotu objęto towar określony jako magnezja spiekana, stanowiącą różnicę między kwotą należną (2.932.988,00 zł) a kwotą należności celnych przywozowych wynikających z wyżej wymienionego zgłoszenia celnego (0,00 zł).

2) powiadomić dłużnika, zgodnie z art. 221 ust. 1 wspólnotowego Kodeksu Celnego o zarejestrowaniu kwoty długu celnego w wysokości 2.932.988 zł w Rejestrze Długu Celnego pod poz. (...)

Wraz z decyzją Zakłady (...) otrzymały pouczenie, że od niniejszej decyzji służy odwołanie do Dyrektora Izby Celnej w S., w terminie 14 dni, przy czym wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Pouczono również, że stosownie do art. 224 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Dalej wskazano, że kwotę cła w wysokości 2.932.988 zł należy zapłacić wraz z odsetkami liczonymi od dnia powstania długu celnego, tj. od dnia 19 grudnia 2005 roku.

dowód: decyzja Naczelnika Urzędu Celnego z dnia 03.12.2008 r. - karta 31-41, 467-669

Pismem z dnia 19 grudnia 2008 roku Zakłady (...) odwołały się od decyzji.

Po rozpoznaniu odwołania w dniu (...) kwietnia 2009 roku Dyrektor Izby Celnej w S. decyzją nr (...) utrzymał w mocy decyzję organu celnego pierwszej instancji.

W decyzji zamieszczono pouczenie, że decyzja jest ostateczna w postępowaniu administracyjnym, w przypadku jej niezgodności z prawem służy skarga do Sądu Administracyjnego w S..

dowód: decyzja Dyrektora Izby Celnej z dnia (...).04.2009 r. - karta 43-59

W dniu 26 lutego 2009 roku Dyrektor Izby Celnej w S. zawiadomił (...) Bank Spółdzielczy w S. o zajęciu prawa majątkowego dłużnika - Zakładów (...), stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego, na pokrycie dochodzonych należności objętych tytułem wykonawczym nr (...) wystawionym przez Dyrektora Izby Celnej w S. na kwotę:

- należności głównej w wysokości 2.932.988 zł
- odsetek w wysokości 669.726 zł
- kosztów egzekucyjnych w wysokości 216.162,80 zł.

dowód: zawiadomienie o zajęciu prawa majątkowego z dnia 26.02.2009 r. - karta 42

W dniu 26 lutego 2009 roku na rachunku bankowym Zakładów (...) zajęta została kwota będąca sumą kwot: 2.932.988, 669.726, 216.162,80.

fakt niesporny (opisany w pozwie – karta 4)

Wojewódzki Sąd Administracyjny w S. wyrokiem z dnia 7 października 2009 roku, w sprawie (...), po rozpoznaniu sprawy ze skargi Zakładów (...) na decyzję Dyrektora Izby Celnej w S. nr (...) - (...)(...) w przedmiocie retrospektywnego zaksięgowania długu celnego oddalił skargę.

dowód: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 07.10.2009 r. - karta 60-85

Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 1 marca 2011 roku, w sprawie I (...) 75/10, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Zakładów (...) od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 7 października 2009 roku oddalił skargę oraz zasądził od Zakładów (...) na rzecz Dyrektora Izby Celnej w S. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

dowód: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego Izby Gospodarczej z dnia 01.03.2011 r. - karta 86-98

Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2011 roku, w sprawie I (...) 1/12, po rozpoznaniu skargi Zakładów (...) o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 marca 2011 roku – wydanego w sprawie ze skargi kasacyjnej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 7 października 2009 roku - oddalił skargę oraz zasądził od Zakładów (...) na rzecz Dyrektora Izby Celnej w S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

dowód: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego Izby (...) z dnia 26.08.2011 r. - karta 100-115

Zakłady (...) w piśmie z dnia 8 września 2011 roku, kierowanym do spółki (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi, przedstawiły przebieg zdarzeń następujących pod dokonaniu w dniu 19 grudnia 2005 roku przez spółkę zgłoszenia celnego, na podstawie którego objęto procedurą dopuszczenia do wolnego obrotu towar w postaci magnezji spiekanej, pochodzącej z C.. Dalej zwróciły się o wyjaśnienia, z jakiego powodu spółka (...)H. S. Spedytorzy Międzynarodowi nie zadeklarowała w zgłoszeniu wartości celnej magnezji (korzystając z uprawnień wynikających z art. 147 (...)) na

postawie faktur wystawionych przez eksportera z siedzibą w C. bezpośrednio stronie niepowiązanej we wspólnocie, jaką w rozumieniu przepisów antydumpingowych była firma (...).

dowód: pismo powódki z dnia 08.09.2011 r. - karta 126-132

W piśmie z dnia 7 grudnia 2011 roku, powołując się na wcześniej wystosowane wezwanie do złożenia wyjaśnień zawarte w piśmie z dnia 8 września 2011 roku, Zakłady (...) wskazały na brak jakiegokolwiek odpowiedzi ze strony spółki (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi.

Dalej w piśmie wskazano, że błąd popełniony przez spółkę (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi na etapie sporządzania deklaracji celnej i (...) spowodował powstanie po stronie Zakładów (...) szkodę w wysokości równowartości zapłaconych należności celnych, odsetek i kosztów egzekucji, a także obsługi prawnej sporu z organami celnym trwającego blisko trzy lata.

dowód: pismo powódki z dnia 07.12.2011 r. - karta 133-134

W piśmie z dnia 23 grudnia 2011 roku spółka (...).H. S.S. M.i odpowiadając na zarzuty dotyczące niekompletnego zgłoszenia celnego wyjaśniła, że odprawy celnej towaru dokonano na podstawie faktur adresowanych do Zakładów (...). Użycie faktur wystawionych przez eksportera (...) na firmę (...) z Włoch było niemożliwe, gdyż firma ta przesłała takie dokumenty pod warunkiem nieudostępniania ich Zakładom (...) z uwagi na tajemnicę handlową. Miały być one użyte wyłącznie jako potwierdzenie ceny towaru na granicy celnej UE. Ponadto naliczenie należności celnych na podstawie tych faktur mogło mieć miejsce wyłącznie w przypadku odprawy celnej w imieniu i na rzecz firmy (...)W.y. To z kolei było niemożliwe, gdyż firma ta nie była zarejestrowana w Polsce jako płatnik podatku VAT. Przesłanką naliczenia cła antydumpingowego był jedynie fakt braku bezpośredniej sprzedaży na rzecz importera, jakim w tej sprawie są Zakłady (...), niezależnie od faktury, na jakiej oparłaby się odprawa.

Dalej spółka (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi wskazała na brak podstaw do stawiania jej zarzutów braku profesjonalizmu w zakresie działań realizowanych w oparciu o dostępną w tym czasie wiedzę, przy dołożeniu najwyższej staranności. W piśmie podkreślono także, że treść kontraktu handlowego wskazuje, iż towar miał być dostarczony jako dopuszczony do obrotu, a spółka (...). H. S. Spedytorzy Międzynarodowi dowiedziała się o konieczności dokonania odprawy celnej kilka dni przed przybyciem statku do portu w S.. Oznacza to, iż odstąpienie od realizacji transakcji ze strony Zakładów (...), było niemożliwe.

dowód: pismo pozwanej z dnia 23.12.2011 r. - karta 135-136

W dniu 10 lutego 2012 roku Zakłady (...) złożyły w Sądzie Rejonowym Szczecin - Centrum S. wniosek o zawiązanie spółki (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi do zawarcia ugody, zgodnie z którą spółka (...).H. S. Spedytorzy Międzynarodowi zapłaciłaby kwotę 4.120.718,46 zł.

fakt niesporny, nadto: wniosek o zawiązanie do próby ugodowej - karta 137-144

Sąd zważył, co następuje

Powództwo jest nieuzasadnione.

Powódka domaga się zapłaty kwoty 4.120.718,46 jako odszkodowania za nienależyte wykonanie umowy. Podstawą prawną żądania jest art. 471 k.c., w toku procesu (w piśmie procesowym z dnia 6 czerwca 2013 roku) powódka wskazała jednak, że za alternatywną podstawę prawną żądania można przyjąć art. 415 k.c.

Stanowisko powódki zakłada więc, że w niniejszej sprawie wystąpił zbieg odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej.

Zbieg taki zachodzi wtedy, gdy dłużnik nie tylko nie wykonuje lub nienależyte wykonuje swoje zobowiązania umowne, lecz jednocześnie narusza nakaz lub zakaz zobowiązujący go niezależnie od istniejącego pomiędzy stronami stosunku prawnego. Jego postępowanie ma wówczas charakter deliktu cywilnego (por. wyrok S.N. z dnia 28 kwietnia 1964 r., II

CR 540/63, OSNCP 1965, nr 2, poz. 32). Do zbiegu roszczeń dochodzi więc wówczas, gdy to samo zdarzenie stanowi czyn niedozwolony i jednocześnie niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

Jeżeli w sytuacji zbiegu roszczeń brak będzie podstaw do przyjęcia prymatu odpowiedzialności deliktowej lub odpowiedzialności kontraktowej, wówczas zgodnie z art. 443 k.c. nastąpi konkurencja roszczeń odszkodowawczych, opartych na podstawie deliktowej i kontraktowej. Poszkodowany ma wybór jednego z tych roszczeń. Z kolei sąd orzekający zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. ma za zadanie ustalenie stanu faktycznego i wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Orzecznictwo wskazuje, że w przypadku zbiegu podstaw odpowiedzialności (deliktowej i kontraktowej) rzeczą sądu orzekającego jest zdecydować, na której z podstaw powinna być rozstrzygnięta dana sprawa, przy uwzględnieniu prymatu tej z podstaw, która jest dla poszkodowanego korzystniejsza lub z uwagi na charakter roszczenia tej z nich, która w danej sprawie może mieć zastosowanie (por. wyrok S.A. w Poznaniu z dnia 23 listopada 2006 r., I ACa 678/06, LEX nr 298407; wyrok S.N. z dnia 15 stycznia 1998 r., III CKN 323/97.).

W rozpoznawanej sprawie Sąd poddał żądanie powódki kolejno ocenie po kątem istnienia odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej.

Przy rozważaniach dotyczących odpowiedzialności kontraktowej w pierwszej kolejności rozważenia wymaga, jaka umowa łączyła strony niniejszego procesu.

Powódka podkreślała w pozwie (karta 5 akt), że podstawą łączącej strony umowy, której przedmiotem było dokonywanie przez pozwaną zleceń celnych w imieniu i na rzecz powódki, było stałe upoważnienie do działania w formie „przedstawicielstwa bezpośredniego” udzielone pozwanej w dniu 10 sierpnia 2004 roku. Powódka wskazała, że zgodnie z art. 78 ustawy Prawo celne w zw. z art. 4 pkt 1 Wspólnotowego Kodeksu Celnego zgłoszenia celnego jako przedstawiciel bezpośredni osoby zainteresowanej może dokonać wyłącznie osoba fizyczna, osoba prawna i – o ile przepisy przewidują taką możliwość – stowarzyszenie osób uznane za zdolne do podejmowania czynności prawnych a nieposiadające przy tym osobowości prawnej.

Dalej powódka wskazała, że w polskim prawie (oraz w linii orzeczniczej sądów polskich) brak regulacji dotyczącej „umów przedstawicielstwa zawieranych między agentami celnymi”, do jakich – jak należy się domyślać – powódka zalicza umowę łączącą strony niniejszego procesu, która została nienależycie wykonana przez pozwaną, w następstwie czego powódka miałaby ponieść szkodę. Powódka odwołała się do art. 96 k.c. oraz wywiodła, że dokument stałego upoważnienia zawierający oświadczenie reprezentowanego był prawidłowym umocowaniem pozwanej do działania we wszystkich czynnościach związanych z dokonywaniem zgłoszeń celnych, ponadto zdaniem powódki nie ulega wątpliwości, że pozwana – działająca jako profesjonalna agencja celna w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – miała zdolność do reprezentowania powódki.

Pozwana zajęła inne stanowisko – wywiodła, że podstawą istniejącego między stronami stosunku zobowiązaniowego była umowa spedycji, zawarta w wyniku złożenia przez pozwaną oferty z dnia 8 grudnia 2005 roku oraz jej przyjęcie przez powódkę pismem z dnia 8 grudnia 2005 roku, zatytułowanym „zlecenie”.

Obrona pozwanej w niniejszym procesie w pierwszym rzędzie sprowadza się do podniesienia zarzutu przedawniania.

W rozpoznawanej sprawie powódka upatruje zawarcia umowy między stronami w udzieleniu przez zarząd powódki w dniu 10 sierpnia 2004 roku „Upoważnienia” dla pozwanej jako agencji celnej. „Upoważnienie” to odwołuje się do „przedstawicielstwa bezpośredniego”, posługując się terminologią zastosowaną w ustawie z dnia 19 marca 2004 roku Prawo celne. Zgodnie z art. 78 ust 1 ustawy zgłoszenia celnego jako przedstawiciel bezpośredni osoby zainteresowanej może dokonać wyłącznie osoba, o której mowa w art. 4 pkt 1 Wspólnotowego Kodeksu Celnego, jeżeli jest agentem celnym lub jeżeli w jej imieniu czynności przed organem celnym dokonuje upoważniony pracownik wpisany na listę agentów celnych. Z zastrzeżeniem art. 78, przedstawicielem może być każda osoba, o której mowa w art. 4 pkt 1 Wspólnotowego Kodeksu Celnego. Przedstawicielem może być w szczególności, agencja celna, spedytor, przewoźnik (por. art. 75 Prawa celnego).

Zgodnie z art. 76 Prawa celnego czynności dokonane przez przedstawiciela w granicach upoważnienia pociągają za sobą skutki bezpośrednio dla osoby, która go ustanowiła. Z przepisu tego wynika, że skutki czynności dokonanej przez przedstawiciela w rozumieniu ustawy Prawo celne są takie same, jak przedstawiciela w rozumieniu kodeksu cywilnego, art. 95 § 2 k.c. stanowi bowiem, że czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego, przy czym przez „przedstawiciela” kodeks cywilny rozumie przedstawiciela ustawowego bądź pełnomocnika.

Tym samym skutki działania przedstawiciela bezpośredniego w rozumieniu ustawy Prawo celne są identyczne jak skutki działania pełnomocnika w rozumieniu kodeksu cywilnego. Myśl tą wyraziła również sama powódka odwołując się w uzasadnieniu pozwu do art. 96 k.c.

Oznacza to, że dla rozstrzygnięcia sporu między stronami celowym jest odwołanie się do wypracowanych przez doktrynę podglądów na temat czynności prawnej udzielenia pełnomocnictwa oraz znaczenia tzw. „stosunku podstawowego pełnomocnictwa”.

W przedmiocie tym przyjmuje się, że udzielenie pełnomocnictwa powoduje powstanie stosunku pełnomocnictwa, którego stronami są mocodawca i pełnomocnik. W ramach tego stosunku pełnomocnik wyposażony jest w moc działania w imieniu i ze skutkami dla mocodawcy, mocodawca zaś – dopóki stosunek istnieje – nie może przeciwstawić się skutkom działania pełnomocnika. Z tego stosunku nie wynika jednak – co należy podkreślić – obowiązek działania dla pełnomocnika.

Obowiązek taki może natomiast powstać z mocy odrębnego stosunku prawnego wiążącego mocodawcę z pełnomocnikiem, który ustawa nazywa stosunkiem będącym podstawą pełnomocnictwa (por. art. 101, 106 k.c.), w uproszeniu nazywanym w doktrynie „stosunkiem podstawowym pełnomocnictwa”. Stosunek pełnomocnictwa jest stosunkiem odrębnym od stosunku podstawowego, a ponadto stosunkiem w zasadzie od niego niezależnym.

Udzielenie pełnomocnictwa nie jest równoznaczne z kreowaniem stosunku podstawowego, choć w praktyce zdarza się, że te dwa zdarzenia zbiegają się w czasie (w rozpoznawanej sprawie było inaczej).

Niezależnie od powstania stosunku pełnomocnictwa może dojść do zawarcia między mocodawcą i pełnomocnikiem umowy określającej czy i w jakim zakresie pełnomocnik jest zobowiązany do działania w imieniu mocodawcy, przykładowo może to nastąpić w ramach umowy zlecenia, agencji, spedycji, o dzieło czy też o pracę. Pełnomocnictwo może być oczywiście udzielone również bez zawiązania stosunku podstawowego – w takim przypadku istnieje tylko stosunek pełnomocnictwa, brak zaś stosunku podstawowego pełnomocnictwa. Pełnomocnik nie ma wówczas obowiązku wykonywania pełnomocnictwa (por. System Prawa Prywatnego Prawo cywilne – część ogólna, Tom 2 pod red. Z. Radwańskiego, rozdział X, Pkt II 2 „Znaczenie stosunku podstawowego”, str. 503-505).

W doktrynie podkreśla się również, że udzielenie pełnomocnictwa następuje w drodze jednostronnej czynności prawnej, dokonanej przez mocodawcę. Czynność prawna pełnomocnictwa należy do grupy czynności prawnych upoważniających. Sama przez się nie rodzi po stronie pełnomocnika obowiązku wykonania zobowiązania. Od pełnomocnika nie wymaga się przyjęcia pełnomocnictwa. Wyrażenie przez niego gotowości do bycia pełnomocnikiem przed udzieleniem pełnomocnictwa lub zgody po udzieleniu pełnomocnictwa z reguły nie stanowi zachowania zmierzającego do zawarcia umowy pełnomocnictwa.

W doktrynie nie wyklucza się przy tym możliwości zawarcia umowy, którą można byłoby nazwać „umową pełnomocnictwa” – tj. umowy, w której jedna strona udziela drugiej umocowania, a druga to akceptuje, do niczego się nie zobowiązując. Umowa taka, wolna od jakichkolwiek zobowiązań, nie mogłoby być jednak uważana za źródło „stosunku podstawowego pełnomocnictwa”, byłaby jedynie źródłem stosunku pełnomocnictwa. Przydatność praktyczna takiej konstrukcji jest jednak w doktrynie poddawana w wątpliwość. Jeżeli w praktyce obrotu dochodzi do zawarcia umowy pomiędzy mocodawcą o pełnomocnikiem, to zwykle po to, aby przewidzieć zobowiązanie pełnomocnika do wykonania umocowania oraz wynagrodzenie za to świadczenie – a to już oznacza ukształtowanie

stosunku podstawowego. Umowy, będące źródłem „stosunku podstawowego pełnomocnictwa”, mają swoją naturę i swoje nazwy, brak wśród nich miejsca na nową postać umowy nazywanej „umową pełnomocnictwa” (por. System Prawa Prywatnego Prawo cywilne – część ogólna, Tom 2 pod red. Z. Radwańskiego, rozdział X, Pkt II 1 „Czynność prawna udzielenia pełnomocnictwa”, str. 500-503).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać trzeba, że podpisanie przez zarząd powódki w dniu 10 sierpnia 2004 roku „Upoważnienia” dla agencji (...) H. S.S. M. i jest jednostronną czynnością prawną (czynnością prawną upoważniającą, która po stronie pozwanej sama przez się nie rodzi obowiązku wykonania jakiegokolwiek zobowiązania). Obowiązek taki powstawał natomiast na mocy odrębnych stosunków umownych, jakie strony co roku zawierały w ramach stałej współpracy. Umowy te stanowiły opisany wyżej tzw. „stosunek podstawowy pełnomocnictwa”. To z tych umów, a nie ze stosunku pełnomocnictwa, wynikał obowiązek działania dla pozwanej.

Jedną z takich umów była umowa zawarta przez strony w wyniku złożenia przez pozwaną „oferty” z dnia 8 grudnia 2005 roku, w następstwie której powódka udzieliła „zlecenia” z dnia 12 grudnia 2005 roku. Po wykonaniu tej umowy pozwana wystawiła na rzecz powódki fakturę VAT nr (...) obejmującą wynagrodzenie z umowy spedycji (99.581,53 zł), w tym wynagrodzenie za czynności związane z dokonaniem zgłoszenia celnego. W ramach tego wynagrodzenia pozwana wykonała czynności takie jak zgłoszenie celne niekompletne SAD z dnia 19 grudnia 2005 roku oraz zgłoszenie uzupełniające z dnia 11 stycznia 2006 roku, a więc czynności, których nienależyte wykonanie jest (zdaniem powódki) podstawą odpowiedzialności pozwanej z art. 471 k.c.

Opisaną wyżej łączącą strony umowę należy uznać za umowę spedycji.

Umowa spedycji jest umową, którą spedytor zawiera w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa i której przedmiotem jest świadczenie spedytora polegające na wysłaniu lub odbiorze przesyłki albo dokonaniu innych usług związanych z jej przewozem (art. 794 § 1 k.c.). Czynności wykonywane w ramach umowy spedycji mogą albo poprzedzać czynności podejmowane w ramach umowy przewozu, albo następować bezpośrednio po czynnościach przewozowych. Bez znaczenia jest, że każda z tych czynności mogłaby stanowić przedmiot odrębnej umowy, a nawet niekiedy mogłyby być one wykonane przez samego przewoźnika. Elementem, który łączy wspomniane czynności, jest ich funkcja nierozzerwalnie związana z przewozem przesyłki. Usługi spedycyjne mają szeroki oraz zróżnicowany charakter, obejmują wiele czynności faktycznych i prawnych. Mogą odnosić się do usług związanych z przewozem przesyłek (np. przygotowanie przesyłki do przewozu, opakowanie, zawarcie umowy przewozu z przewoźnikiem, załadowanie, ubezpieczenie na czas przewozu, i inne). Jeżeli chodzi o opiekę na czas przewozu w grę wchodzi konwojowanie przesyłki oraz zgłoszenie do odprawy celnej (por. „Komentarz do przepisów o umowie przewozu i spedycji”, Władysław Górski, Krzysztof Wesołowski, Gdańsk, 2006, karta 36).

Czynności, o których mowa w art. 794 k.c., a więc „inne usługi związane z przewozem”, mogą być jednak zaliczone do usług mających charakter spedycyjny tylko wówczas, gdy współwystępują z wysłaniem lub odbiorem przesyłki (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2000 r., I ACa 523/00).

Dokonując analizy zakresu obowiązków pozwanej przyjąć należy, że łącząca strony umowa, w ramach której pozwana dokonała zgłoszenia celnego, była umową spedycji, natomiast usługę pozwanej (spedytora) polegającą na dokonaniu zgłoszenia celnego należy zaliczyć do kategorii „innych usług związanych z przewozem przesyłki” w rozumieniu art. 794 § 1 in fine k.c., przy czym usługa ta występowała łącznie z usługą odbioru przesyłki dostarczonej drogą morską i jej wysłania do zakładów pozwanej.

Potwierdzają to nie tylko złożone do akt dowody z dokumentów oraz wydruków korespondencji faksowej, ale także zeznania świadków: D. K. i Z. W. oraz prezesów zarządu stron: J. S. i M. K.. Dowody te oraz korespondujące z nimi dowody z dokumentów i wydruków faksowych Sąd uznał za w pełni wiarygodne. Podkreślenia wymaga przy tym, że także prezes zarządu powódki J. S. jednoznacznie potwierdził, że okazane mu na rozprawie zlecenie i oferta dotyczy nawiązania tego stosunku umownego, z którego powódka wywodzi swoje roszczenia w niniejszej sprawie.

Nieuzasadnione jest więc stanowisko powódki, która upatruje zawarcia umowy między stronami w udzieleniu przez zarząd powódki w dniu 10 sierpnia 2004 roku „Upoważnienia” dla pozwanej jako agencji celnej. Umowa, w wyniku której pozwana dokonała zgłoszenia celnego, była natomiast umową spedycji.

Dochodzone przez powódkę roszczenie ma charakter roszczenia o naprawienie szkody, wiąże się bowiem z tym, że pozwana (jak twierdzi powódka) nienależycie wykonała swoje obowiązki związane z dokonaniem zgłoszenia celnego, następstwem czego było wydanie przez Naczelnika Urzędu Celnego w S. decyzji z dnia 3 grudnia 2008 roku w przedmiocie zaksięgowania retrospektywnie kwoty długu celnego powódki w wysokości 2.932.988 zł. Jest to dług wynikający z dokonanego przez pozwaną zgłoszenia celnego niekompletnego SAD nr (...) z dnia 19 grudnia 2005 roku, uzupełnionego zgłoszeniem celem uzupełniającym SAD nr (...) z dnia 11 stycznia 2006 roku, na podstawie którego procedurą dopuszczenia do wolnego obrotu objęto towar określony jako magnezja spiekana. Dług ten stanowi różnicę między kwotą należności celnych należną (2.932.988,00 zł) a kwotą należności celnych przywozowych wynikających z wyżej wymienionego zgłoszenia celnego (0,00 zł).

Kwalifikacja prawna łączącej strony umowy jako umowy spedycji oznacza, że podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia należy rozważyć w kontekście art. 803 k.c., ponieważ pozwem objęte zostało roszczenie wynikające z umowy spedycji.

Zgodnie z art. 803 § 1 k.c. roszczenia z umowy spedycji przedawniają się z upływem roku, natomiast stosownie do art. 803 § 2 k.c.: termin przedawnienia zaczyna biec:

w wypadku roszczeń z tytułu uszkodzenia lub ubytku przesyłki - od dnia dostarczenia przesyłki;

w wypadku całkowitej utraty przesyłki lub jej dostarczenia z opóźnieniem - od dnia, w którym przesyłka miała być dostarczona;

we wszystkich innych wypadkach - od dnia wykonania zlecenia.

W orzecznictwie przyjmuje się, że do roszczeń odszkodowawczych za nienależyte wykonania umowy spedycji stosuje się art. 803 § 1 k.c. (w zakresie długości terminu przedawnienia) oraz art. 803 § 2 k.c. (w zakresie daty rozpoczęcia terminu) – por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2010 r., I CSK 554/09 LEX nr 607241.

Przed przystąpieniem do rozważań dotyczących sytuacji, jaka powstała w rozpoznawanej sprawie, wyjaśnienia wymaga, że obecnie zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie dominuje podgląd, że przy odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 k.c.) początek biegu terminu przedawnienia roszczenia odszkodowawczego jest wyznaczony przez termin wykonania zobowiązania.

Podkreśla się przy tym, że w odróżnieniu od art. 442¹ k.c. (regulującego przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym) przepis art. 120 § 1 k.c. (który – przy braku przepisów szczególnych – określa początek biegu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody przy odpowiedzialności kontraktowej) nie wiąże początku biegu terminu przedawnienia roszczenia ze świadomością (wiedzą) wierzyciela co do szkody i osoby odpowiedzialnej do jej naprawienia. Wobec braku analogicznego do art. 442¹ k.c. uregulowania nie ma podstaw do liczenia terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych wynikających z nienależytego wykonania umowy dopiero od dnia dowiedzenia się przez wierzyciela o szkodzie. Dłużnik kontraktowy ponosiłby bowiem wówczas surowszą odpowiedzialność niż przy popełnieniu deliktu, przepis art. 120 § 1 k.c. nie zawiera bowiem ograniczenia terminu przedawnienia analogicznego do przepisu art. 442¹ § 1 k.c., tj. liczonego od dnia zdarzenia wyrządzającego szkodę terminu 10-letniego (por. wyrok S.A. w Poznaniu z 2013.04.25, ACa 295/13, LEX nr 1331099).

Pogląd taki wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 1991 r. (III CRN 500/90, OSNC 1992/7-8/137) na gruncie umowy o roboty budowlane, wskazując w uzasadnieniu wyroku, że termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych powstałych w wyniku nienależytego wykonania umowy o roboty budowlane obiektu

odebranego przez inwestora rozpoczyna bieg od dnia odbioru, a nie stwierdzenia przez inwestora istnienia wady rodzącej obowiązek odszkodowawczy wykonawcy. Sąd Najwyższy podkreślił, że kierunek interpretacji przepisów o przedawnieniu nie pozwala na uzależnienie wymagalności, a więc i terminu biegu przedawnienia, od świadomości wierzyciela. Kategoria świadomości, jako wchodząca w zakres przeżyć wewnętrznych człowieka - jeżeli nie zostanie ujawniona - jest niesprawdzalna. Przyjęcie zatem świadomości wierzyciela o szkodzie - w stosunkach kontraktowych - pozostawiłoby jednej stronie prawo kształtowania terminu przedawnienia, co byłoby sprzeczne z intencją ustawodawcy, który w art. 119 k.c. wyłączył oświadczenia woli stron stosunku prawnego jako źródło ich regulacji. W wypadku roszczenia o naprawienie szkody, wywołanej nienależytym wykonaniem umowy Sąd Najwyższy przyjął, że jest ono wymagalne od chwili łącznego spełnienia się dwóch przesłanek: nienależytego wykonania zobowiązania i powstania szkody. Od tej chwili rozpoczyna się więc bieg przedawnienia.

Taki pogląd jest również wyrażony w doktrynie, gdzie podkreśla się, że rozpoczęcie biegu przedawnienia roszczeń (także roszczeń odszkodowawczych powstałych w wyniku nienależytego wykonania umów) jest niezależne od świadomości uprawnionego co do przysługującego mu roszczenia (por. System Prawa Prywatnego Prawo cywilne – część ogólna, Tom 2 pod red. Z. Radwańskiego, rozdział XI, § 45 Bieg przedawnienia, Pkt I 2C „Początek biegu – zasady podstawowe”, str. 575). W doktrynie – tak jak w orzecznictwie – pogląd ten uzasadnia się wskazując, że istnienie reguły, zgodnie z którą rozpoczęcie biegu przedawnienia jest niezależne od świadomości uprawnionego co do przysługującego mu roszczenia, daje się wywieść z treści art. 442¹ k.c.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy zbadać, kiedy miało miejsce nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwaną i kiedy powstała szkoda po stronie powódki.

W rozpoznawanej sprawie zdarzeniem, które spowodowało powstanie szkody jest (według twierdzeń powódki) wypełnienie wniosku w sposób powodujący naliczenie cła. Zdarzenie to miało miejsce w dniu 19 grudnia 2005 roku, w tej dacie nastąpiło więc nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwaną.

Powódka dochodzi odszkodowania w kwocie 4.120.718,46 zł, na którą składają się:

- 2.932.988 zł – kwota cła określona decyzją z dnia 3.12.2008 roku
- 664.119 zł – odsetki od kwoty 2.932.988 zł, wyliczone (jak twierdzi powódka) od dnia dokonania zgłoszenia celnego do dnia uznania konta przez urząd celny w ramach egzekucji (co nastąpiło w dniu 26 lutego 2009 roku);
- 215.097,3 zł – koszty egzekucji;
- 44.495 zł – opłaty sądowe;
- 264.019,16 zł – koszty obsługi prawnej, jakie powódka poniosła w postępowaniu zakończonym wyrokami z dnia 1 marca 2011 roku i z dnia 26 sierpnia 2011 roku.

Powódka wskazywała w pozwie, że jej szkoda wyrządzona dokonaniem nieprawidłowego zgłoszenia celnego nastąpiła w dniu 26 lutego 2009 roku (karta 8 akt), w tej dacie bowiem na rachunku bankowym Zakładów (...) zajęta została kwota będąca sumą kwot: 2.932.988, 669.726, 216.162,80.

Przyjmując roczny termin przedawnienia liczony od daty wskazanej przez powódkę (26 lutego 2009 roku) roszczenie objęte żądaniem pozwu należałoby uznać za przedawnione w lutym 2010 roku, podczas gdy pozew został złożony przez powódkę w dniu 20 sierpnia 2012 roku, natomiast zdarzenie, które powódka powołuje jako przerwę biegu przedawnienia (złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej) nastąpiło w dniu 10 lutego 2012 roku. Tym samym nawet przy założeniu wskazanej przez powódkę daty rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczenie odszkodowawcze należało uznać za przedawnione, co uzasadnia oddalenie powództwa.

W ocenie Sądu nie można jednak podzielić stanowiska powódki co do daty powstania szkody, powstała ona bowiem wcześniej - w dacie wskazanej w decyzji z dnia 3 grudnia 2008 roku jako „dzień powstania długu celnego”, tj. w dniu 19 grudnia 2005 roku (por. decyzja, karta 41). Od tej daty organ celny naliczył powódce odsetki.

Mając na uwadze przytoczone wyżej poglądy orzecznictwa i doktryny oraz fakt, że zarówno zdarzenie uważane przez powódkę za nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwaną, jak i powstanie szkody po stronie powódki nastąpiło w dniu 19 grudnia 2005 roku, przyjmując należało, że roczny termin przedawnienia należy liczyć od tej daty. Jak już wskazano stanowisko orzecznictwa i doktryny zakłada, że świadomość (wiedza) poszkodowanego co do powstania szkody nie wpływa na rozpoczęcie biegu przedawnienia.

Odnosząc się natomiast do roszczeń o zapłatę kwot 44.495 zł (opłaty sądowe) oraz 264.019,16 zł (koszty obsługi prawnej) wskazać trzeba, że kosztów tych nie można uznać za szkodę powódki. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 25 stycznia 2007 roku (V CSK 423/06) szkodą w znaczeniu prawnym jest tylko taki uszczerbek w majątku poszkodowanego, którego doznał on wbrew swojej woli. W najnowszym piśmiennictwie również podkreśla się, że pojęciem szkody nie można obejmować takiego uszczerbku, który jest skutkiem celowych i świadomych czynności poszkodowanego.

Za takie należy natomiast uznać opisane w części uzasadnienia obejmującej stan faktyczny działania powódki polegające na składaniu kolejnych środków odwoławczych.

Co więcej powstanie tych kosztów (przy hipotetycznym uznaniu ich za szkodę) nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym z zachowaniem pozwanej, z którym powódka wiąże powstanie szkody.

Ponadto wskazać trzeba, że wszczęte przez powódkę postępowanie odwoławcze zakończyło się wydaniem przez organ odwoławczy w dniu 20 kwietnia 2009 roku decyzji ostatecznej w rozumieniu art. 16 § 1 k.p.a. (zgodnie z tym przepisem : Decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne. Uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie lub ustawach szczególnych). Nawet gdyby przyjmując, że koszty poniesione w postępowaniu administracyjnym są szkodą i istnieje wymagany przez ustawę związek przyczynowy, to roszczenie powódki obejmujące szkodę w postaci kosztów powstałych w tym postępowaniu, a więc do dnia 20 kwietnia 2009 roku, należy uznać za przedawnione (przy przyjęciu z opisanych wyżej przyczyn rocznego terminu przedawnienia przewidzianego dla roszczeń z umowy spedycji).

Brak jest natomiast jakichkolwiek podstaw aby przyjąć normalny związek przyczynowy między sposobem wykonania przez pozwaną umowy spedycji (nienależyty w ocenie powódki) a kosztami, jakie powódka poniosła zaskarżając ostateczną decyzję Dyrektora Izby Celnej z dnia 20 kwietnia 2009 roku. W tej dacie powódka знаła już bowiem ostateczne stanowisko organów celnych, wiedziała więc o szkodzie i osobie którą uważa za odpowiedzialną za jej powstanie, mimo tego nie wystąpiła z pozwem przeciwko pozwanej o zapłatę odszkodowania, tylko wszczęła dalsze postępowania, zaskarżając ostateczną decyzję do Sądu, a następnie składając skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. Koszty powstałe w wyniku takich działań nie pozostają w normalnym związku przyczynowym z zaistniałym w realiach niniejszej sprawy sposobem wykonania przez pozwaną umowy spedycji, zainicjowane przez powódkę postępowania nie są bowiem normalnym następstwem powstania długu celnego.

Mając na uwadze przedstawione wyżej rozważania Sąd uznał, że roszczenie powódki nie może być uwzględnione w oparciu o art. 471 k.c.

Pozostaje rozważyć, czy jest ono zasadne w oparciu o przepisy statuujące odpowiedzialność odszkodowawczą za czyn niedozwolony. W piśmie procesowym z dnia 6 czerwca 2013 roku powódka wskazała, że alternatywną podstawą prawną żądania dochodzonego pozwem jest art. 415 k.c. Zastosowanie tego przepisu jest zdaniem powódki uzasadnione, ponieważ działanie pozwanej naruszało przewidziany w art. 23 ustawy Prawo celne obowiązek obliczania i wskazania w zgłoszeniu celnym kwoty należności przewozowych i wywozowych. Według powódki sankcją za

naruszenie tego obowiązku jest - zgodnie z art. 23 ustawy Prawo celne - retrospektywnie zaksięgowanie długu celnego, co nastąpiło w drodze decyzji z dnia 3 grudnia 2008 roku. Zdaniem powódki działanie pozwanej polegające na naruszeniu obowiązku obliczania i wskazania w zgłoszeniu prawidłowej kwoty należności celnych jest czynem niedozwolonym w rozumieniu art. 415 k.c., natomiast zawinione działanie pozwanej wiąże się z tym, że pozwana nie dołożyła należytej staranności, co jest co najmniej niedbalstwem definiowanym jako nieumyślny stopień winy.

Z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić.

Czyn sprawcy, który rodzi odpowiedzialność cywilną, oceniany od strony przedmiotowej musi być bezprawny, oceniany natomiast od strony podmiotowej – zawiniony przez sprawcę.

Bezprawnym zachowaniem się jest takie, które stanowi obiektywne złamanie określonych reguł postępowania – jest sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym. Przez „porządek prawny” rozumie się nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, ale również nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych, czyli zasad współżycia społecznego. Przyjmuje się, że bezprawność w rozumieniu reżimu deliktowego jest efektem ogólnego, normatywnego zakazu, skutecznego erga omnes, niewyrządzania sobie nawzajem szkody. Dlatego czyn niedozwolony w znaczeniu art. 415 k.c. może mieć miejsce tylko wtedy, gdy sprawca szkody naruszył obowiązek powszechny, ciężący na każdym. Natomiast niewykonanie czy nienależyte wykonanie zobowiązania samo przez się nie może być uznane za działanie bezprawne w rozumieniu art. 415 k.c. Taka jego kwalifikacja jest uzasadniona tylko wtedy, gdy jednocześnie następuje naruszenie obowiązku powszechnego, ciężącego na każdym (wyrok SN z dnia 10 października 1997 r., III CKN 202/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 42).

W doktrynie podkreśla się, że inny może być zakres bezprawności w ramach odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej. Przy odpowiedzialności kontraktowej za bezprawne uznawane jest takie zachowanie dłużnika, które jest sprzeczne z jego obowiązkami wyznaczonymi przez treść zobowiązania, łamie więc reguły postępowania, ale tylko w stosunku do wierzyciela – określa się je mianem bezprawności względnej. Z kolei przy odpowiedzialności deliktowej czynem bezprawnym będzie takie wyrządzenie szkody, do którego dochodzi w warunkach złamania określonej reguły postępowania wyznaczonej przez normy prawne lub zasady współżycia społecznego.

Tego warunku nie spełnia czyn zarzucany stronie pozwanej. O ile pozwana złamała jakiegokolwiek reguły postępowania, to były to reguły wyznaczone przez treść łączącego strony zobowiązania. Nie naruszyła natomiast żadnej ciężącej „na każdym” reguły postępowania, czy to wyznaczonej przez normy prawne, czy zasady współżycia społecznego.

Ponadto dostrzec trzeba, że pozwana – jako osoba prawna – w ogóle nie może odpowiadać na podstawie art. 415 k.c., który odnosi się wyłącznie do odpowiedzialności osób fizycznych. Odpowiedzialność deliktowa osoby prawnej unormowana została w art. 416 k.c., zgodnie z którym osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu.

W orzecznictwie podkreśla się, że dla przyjęcia odpowiedzialności osoby prawnej konieczne jest, aby szkoda wyrządzona została przez jej organ statutowy lub oznaczony przez przepisy, prawidłowo powołany i umocowany do działania, działający w granicach swych kompetencji. Oparcie odpowiedzialności osoby prawnej w art. 416 k.c. na winie jej organu nie oznacza jednak aby szkoda była następstwem zawinionego zachowania wszystkich członków kolegiального organu, a wystarczające jest zawinione zachowanie jednej z tych osób, jeśli tylko działała ona w wykonywaniu funkcji tego organu. (wyrok SN z dnia 5 listopada 2010 r., I CSK 12/10, LEX nr 622195; wyrok SN dnia z 5 grudnia 2007 r., I CSK 304/2007, LEX nr 365045).

W rozpoznawanej sprawie powódka nie wykazała (ani nawet nie przedstawiła w tym przedmiocie twierdzeń), że członkowie zarządu pozwanej – M. K. i Z. P. – dopuścili się bezprawnego i zawinionego czynu, w następstwie którego powstałaby powoływana przez powódkę szkoda.

Nie można też zgodzić z twierdzeniem powódki co do tego, że czyn pozwanej zagrożony był sankcją z art. 23 ustawy Prawo celne. W istocie sankcją cywilną z tego przepisu zagrożony jest „zgłaszający”, z więc w niniejszej sprawie

powódka, a nie przedstawiciel bezpośredni - w niniejszej sprawie pozwana - który jak już wyjaśniano dokonuje czynności w granicach upoważnienia pociągających za sobą skutki bezpośrednio dla osoby, która go ustanowiła. Z mocy powołanego przez powódkę art. 23 ustawy Prawo celne dokonujący zgłoszenia agent celny nie jest zagrożony żadną sankcją, sankcja grozi natomiast jego mocodawcy. Agent celny może odpowiadać wyłącznie wobec mocodawcy za nienależyte wykonanie zobowiązania.

W świetle powyższego przyjąć należy, że zachowanie pozwanej nie jest czynem niedozwolonym, może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej kontraktowej.

Z uwagi na to, że brak jest podstaw do uwzględnienia powództwa zarówno w oparciu o art. 471 k.c., jak i art. 416 k.c., powództwo należało oddalić.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z 2002 roku), przy założeniu, że strona pozwana jest stroną wygrywającą proces w całości. Na koszty procesu zasądzone na rzecz strony pozwanej składają się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7200 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.